

Vergaderjaar 2022–2023

30 821

Nationale Veiligheid

Nr. 177

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 februari 2023

Naar aanleiding van het plenaire debat van 2 juni 2022 (Handelingen II 2021/22, nr. 87, item 18) over de werkwijze van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid is de motie van het lid Van der Plas (BBB) aangenomen (Handelingen II 2021/22, nr. 88, item 31) waarmee de Kamer het kabinet oproept om te onderzoeken op welke wijze de functies die de NCTV binnen de nationale crisisstructuur vervult verder losgekoppeld kunnen worden van de analysefuncties waar de NCTV zich mee bezighoudt¹.

Om de onderzoeksvraag uit de motie te beantwoorden heb ik opdracht gegeven aan een werkgroep onder leiding van secretaris-generaal Dronkers van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Hierover bent u op 8 juli jl. geïnformeerd². In deze werkgroep zaten medewerkers vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Ministerie van Justitie en Veiligheid, zowel van binnen als van buiten de NCTV. Met deze opzet is enerzijds de vereiste kennis verzekerd over de NCTV en de crisisstructuur, anderzijds is zo de onafhankelijkheid geborgd door iemand van buiten het ministerie de leiding te geven over het proces. Dit onderzoek door de werkgroep is inmiddels afgerond. Hierbij stuur ik uw Kamer de onderzoeksrapportage naar aanleiding van deze motie en mijn reactie daarop. De rapportage vindt u in de bijlage bij deze brief.

De rapportage biedt enerzijds een brede analyse en geeft anderzijds direct aan waar verbeteringen mogelijk zijn. Deze waardevolle aanbevelingen uit het rapport omarm ik en zal ik zo spoedig mogelijk opvolgen.

¹ Kamerstuk 32 761, nr. 237.

² Stand van zaken over de uitvoering van de moties en toezeggingen naar aanleiding van het debat over de werkwijze van de NCTV van 2 juni 2022 (Kamerstuk 32 761, nr. 243).

Relatie met wetsvoorstel

Bij de reactie op het rapport over de crisisstructuur en analysefunctie kan ik uiteraard niet voorbijgaan aan het wetsvoorstel verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid dat momenteel in behandeling is. In het debat van 2 juni vorig jaar is hier ook meerdere malen aan gerefereerd. Zoals aan uw Kamer is gemeld wordt op dit moment de laatste hand gelegd aan wijzigingen aan het wetsvoorstel, mede op basis van de inbrengen uit uw Kamer tijdens dit debat.

De opvolging van de aanbevelingen uit het hierboven genoemde onderzoeksrapport staat mijns inziens verdere behandeling van het wetsvoorstel niet in de weg en leidt er ook niet toe dat vooruitgelopen wordt op keuzes die bij de behandeling van dat wetsvoorstel gemaakt moeten worden. Dat wetsvoorstel regelt immers niet de nationale crisisstructuur. Ik ben daarom voornemens om de aanbevelingen zo spoedig mogelijk op te volgen en de verbeteringen door te voeren. Bij de behandeling van het wetsvoorstel zal de invulling van de analysefuncties van de NCTV buiten de nationale crisisstructuur, ter ondersteuning van de coördinerende werkzaamheden van de NCTV op het terrein van terrorismebestrijding en nationale veiligheid, aan de orde komen.

De nationale crisisstructuur

De NCTV geeft invulling aan mijn coördinerende (stelsel)verantwoordelijkheid voor crisisbeheersing. Naast het zorgdragen voor het landelijk crisisbeheersingsbeleid ondersteunt de NCTV de nationale crisisstructuur en zorgt bij opschalingen voor de coördinatie van de besluitvorming.

Binnen een opschaling, als de nationale crisisstructuur geactiveerd is, zoals tijdens COVID-19, wordt voor gebruik in crisisbesluitvormingsoverleggen een dreigings- en incidentenbeeld gemaakt, een zogenaamde *situatieschets en duiding*. De onderzoeksrapportage ziet met name op dit dreigings- en incidentenbeeld, de situatieschets en duiding, en doet aanbevelingen die raken aan dit product. De reden hiervoor is dat de inzet van de analyseafdeling van de NCTV in de crisisstructuur zich concentreert rond het proces en de inhoud van dit analyseproduct.

De situatieschets en duiding is een product waarin de feitelijke situatie geschetst wordt voorzien van een duiding van de (mogelijke) gevolgen voor de nationale veiligheid. Deze situatieschets en duiding wordt onder verantwoordelijkheid van de analyseafdeling van de NCTV opgesteld. Een situatieschets en duiding wordt niet alleen tijdens een opschaling van de nationale crisisstructuur opgesteld. Als zich een dreigende situatie voordoet, in Nederland of daarbuiten, die gevolgen kan hebben voor de nationale veiligheid, kan een dergelijke analyse opgesteld worden om de bestuurlijke en politieke leiding te informeren en besluitvorming mogelijk te maken. Een voorbeeld hiervan is bij ontwikkelingen rondom en als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Een situatieschets en duiding die opgesteld wordt als de crisisstructuur nog niet opgeschaald is, kan wel gebruikt worden bij de afweging om de crisisstructuur op te schalen.

Kan de crisisstructuur losgekoppeld worden van de analysefuncties?

De vraag of de functies die de NCTV vervult binnen de nationale crisisstructuur losgekoppeld kunnen worden van de analysefuncties waar de NCTV zich buiten de crisisstructuur mee bezighoudt stond centraal in het onderzoek waarvan u de rapportage in de bijlage aantreft. De werkgroep beschrijft dat loskoppeling ten koste zou gaan van de kwaliteit omdat

binnen de analyseafdeling van de NCTV zowel de vaardigheden van het bijeenbrengen van informatie bestaan als de vaardigheden om een duiding te geven van de betekenis van de informatie voor de nationale veiligheid. Andere organisatieonderdelen hebben deze vaardigheid niet. Een loskoppeling waarbij grotere afstand bestaat tussen de functie van informatie verzamelen en het duiden daarvan zou ten koste gaan van de kwaliteit en de snelheid van het product. Bovendien leidt het, aldus de werkgroep, tot zorgen over de aansluiting tot het doel, crisisbesluitvorming in de nationale crisisstructuur. De werkgroep beveelt dan ook aan om de analysefuncties niet los te koppelen van de crisisstructuur.

De werkgroep doet zes concrete aanbevelingen voor een adequate taakuitvoering van analysefuncties binnen de nationale crisisstructuur in de toekomst. De conclusies van de werkgroep maken onder andere duidelijk dat het belangrijk is om taken, rollen en werkprocessen rondom de analysefunctie in de crisisstructuur nader te expliciteren en vast te leggen in openbare documenten. Hoewel er nu geen taakverwarring ervaren wordt door partijen die (direct) betrokken zijn, kan het risico van taakverwarring wel ontstaan omdat taken, rollen en werkprocessen voor buitenstaanders en/of nieuwe actoren binnen de crisisstructuur mogelijk minder helder zijn. Het mogelijke risico van het ontstaan van taakverwarring neem ik serieus en ik volg het advies van de werkgroep op om taken, rollen en werkprocessen vast te leggen en (openbaar) te publiceren. Daarmee wordt de transparantie rond de analysefuncties van de NCTV binnen de nationale crisisstructuur vergroot en zijn deze duidelijker af te bakenen van de overige analysefuncties van de NCTV.

Aanbevelingen ten aanzien van rollen en taken

De eerste twee aanbevelingen van de werkgroep gaan over het beschrijven van rollen en taken van de NCTV op het gebied van analyse in de nationale crisisstructuur. De werkgroep schrijft dat deze nu nog niet helder beschreven zijn in formele, openbare stukken. Deze aanbevelingen volg ik op. De komende periode zal gewerkt worden aan een nadere beschrijving van de rollen en taken van de NCTV op het gebied van analyse in de nationale crisisstructuur. Hierover zal ik u voor de zomer van 2023 informeren. De beschrijving zal aanvullend zijn op de rollen en taken van de NCTV in de nationale crisisstructuur zoals deze al op hoofdlijnen beschreven zijn in het Nationaal Handboek Crisisbeheersing, zoals onlangs met uw Kamer gedeeld³. De beschrijving zal ik, zodra deze gereed is, ook publiceren op de website van de NCTV.

Protocolleren van situatieschets en duiding

De derde aanbeveling gaat over het protocolleren van de totstandkoming van een situatieschets en duiding. Aanbeveling 3 volg ik op, voor zover het gaat om totstandkoming van een situatieschets en duiding die opgesteld wordt ten behoeve van gebruik in (een bestaande opschaling van) de nationale crisisstructuur. Voor deze analyses zal ik de (werkwijze bij de) totstandkoming protocolleren. Dit zal ik de komende tijd uitwerken en ik zal u hierover voor de zomer van 2023 informeren.

Vergroten transparantie

De vierde aanbeveling ziet op het vergroten van de transparantie naar de buitenwereld door te onderzoeken of het mogelijk is om gemaakte situatieschetsen en duiding na afschaling van de nationale crisisstructuur in enigerlei vorm openbaar te maken. Ik zal onderzoeken op welke manier

³ Kamerstuk 29 517, nr. 225.

dit mogelijk is. Over de uitkomsten hiervan informeer ik u voor de zomer van 2023.

Evalueren proces

De vijfde aanbeveling gaat over het evalueren van het geprotocolleerde proces van het opstellen van een situatieschets en duiding. Deze aanbeveling volg ik op. In het Nationaal Handboek Crisisbeheersing is vastgelegd dat de verschillende gremia binnen de nationale crisisstructuur (IAO, ICCb en MCCb) regelmatig reflecteren op eventuele tussentijdse aanpassingen in aanpak en organisatie. Daarnaast wordt ieder optreden van de nationale crisisorganisatie geëvalueerd met als doel om te leren. Deze reflecties en evaluaties zien ook op de ondersteuning en advisering waaronder de situatieschets en duiding. De protocollering van het werkproces en de evaluatie ervan zullen worden betrokken bij de versterking van de crisisbeheersing en de ontwikkeling van het vernieuwde wettelijk kader voor het landelijk stelsel crisisbeheersing.

Analysefuncties van de NCTV niet loskoppelen van de nationale crisisstructuur

In de zesde aanbeveling wordt aanbevolen de analysefuncties van de NCTV niet los te koppelen van de nationale crisisstructuur. Deze aanbeveling volg ik op. Zoals de werkgroep ook schrijft in zijn rapportage gaat het loskoppelen van de analysefuncties van de NCTV van de nationale crisisstructuur ten koste van de kwaliteit en zou dat het effectief functioneren van de nationale crisisstructuur kwetsbaar maken.

De analyseafdeling van de NCTV die de analyses ten behoeve van de crisisstructuur, de situatieschets en duiding, opstelt of het opstellen ervan coördineert, heeft hiernaast taken die gericht zijn op signaleren, analyseren en duiden van trends en fenomenen in het kader van het versterken van de weerbaarheid ten aanzien van terrorismebestrijding en de bescherming van de nationale veiligheid. Deze afdeling beschikt mede door de andere taken die zij uitvoert over de specifieke vaardigheid om ten behoeve van de crisisbesluitvorming snel een breed informatiebeeld samen te stellen, inclusief een duiding van de betekenis van deze informatie voor de nationale veiligheid.

De werkgroep heeft vastgesteld dat er bij deelnemers aan de crisisstructuur die geïnterviewd zijn waardering is voor de wijze waarop de NCTV binnen de nationale crisisstructuur coördineert en besluitvorming faciliteert. De werkgroep constateert dat door hen geen (grote) knelpunten of problemen worden ervaren bij de wijze waarop de NCTV zijn rol vervult. Ook wordt geconcludeerd dat andere (externe) organisaties of organisatieonderdelen binnen de nationale crisisstructuur niet of in mindere mate beschikken over de combinatie van vaardigheden die nodig is. Dit sterkt mij in mijn besluit om deze aanbeveling op te volgen.

Samengevat wordt met de uitwerking van de aanbevelingen van de werkgroep de transparantie over processen binnen de crisisstructuur vergroot en worden *checks and balances* versterkt. Bij de opvolging van deze aanbevelingen wordt aangesloten bij de komende versterking van de crisisbeheersing, zoals uiteengezet in de Contourennota die ik op 6 december jl. aan uw Kamer heb aangeboden⁴.

⁴ Kamerstuk 29 517, nr. 225.

Zoals hierboven vermeld wordt moment de laatste hand gelegd aan een nota van wijziging op het wetsvoorstel verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid. Ik hoop deze nota van wijziging zo spoedig mogelijk aan uw Kamer te sturen. De verdere behandeling van het wetsvoorstel kan doorgang vinden en de opvolging van de aanbevelingen uit het onderzoek leidt er niet toe dat vooruitgelopen wordt op keuzes die bij de behandeling van dat wetsvoorstel gemaakt moeten worden.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius